

סבי – עמוס גינוסר, כפי שסיפר על עצמו

נולדתי ב-03.11.41, בביה"ח עפולה, שנקרא היום "מרכז רפואי העמק". שם משפחתי,

גינזור, היה במקור גינסברג, כשם המשפחה של אבי. יש השערה שמקור השם גינסברג הוא בנהר, שנמצא במחוז בוואריה שבגרמניה, נהר גינץ.

שיניתי את שם המשפחה שלי בתקופת השירות הצבאי, עקב היותי חניך בקורס בו חייבו את כולם לשאת שמות עבריים. (פרטי ומשפחה).

שני הורי הגיעו לארץ מגרמניה, שם נולדו וגדלו. הם הגיעו לארץ ב-1933/4. בתקופה זו קראו לארץ פלשתינה, שם שמקורו בשלטון הרומאי בארץ ישראל והוא לקוח מ"פלשת" התנ"כי – ארץ הפלשתים.

כמו רוב העולים מאירופה, הוריי הפליגו לכאן באונייה מאיטליה עד לנמל יפו. הם הצטרפו לקבוצת חלוצים שישבה במגדיאל, קרוב לחדרה. מאוחר יותר היו בין מקימי קיבוץ דליה. בקיבוץ דיברו בד"כ עברית, אבל בתוך כל קבוצה אתנית דיברו את שפת המקור. כילדים שמענו בליל של שפות: רומנית, הונגרית, גרמנית ועוד. הוריי דיברו בבית גם עברית וגם גרמנית. מאוד לא אהבתי את הצליל וההדגשות של השפה הגרמנית, לכן לא הקשבתי ולא רציתי ללמוד את השפה.

העלייה של אנשים שהגיעו מגרמניה נקראה "העלייה החמישית". הם הביאו איתם מטען של תרבות מאד עשירה, אהבת מוסיקה, ציור, שירה ועוד. בשנים הראשונות לא היו להם מקלטי רדיו אבל הם שרו שירים שזכרו מבית אבא, ושירים חדשים שלמדו פה. קבלתי מהוריי הרבה מסרים של אהבת הארץ, נאמנות למדינה, התחשבות בזולת, בחברה שסביבנו. הם הביאו אתם ערכים שעברו מדור לדור בגרמניה, ארץ מוצאם: חסכנות, צניעות, אמינות, דייקנות וחריצות. כדרכם של ערכים, אלה עוברים בעיקר ע"י דוגמה אישית ופחות ע"י שכנוע והטפה. הוריי היו דוגמא מהלכת לאותם ערכים.

הבתים בקיבוץ היו קטנים מאוד, היה צפוף. אנו, הילדים, בילינו שעות רבות מחוץ לבית ההורים. בגיל צעיר מאד התארחתי לא מעט אצל ילדים שהיו איתי בגן או בכתות הנמוכות. בהמשך נהגתי לטייל ולשוטט ב"חצר המשק", לעקוב אחרי דברים שקורים מסביב - ברפתות, במוסך הטרקטורים, במסגרייה ועוד.

בתקופת ביה"ס התיכון למדתי ב"מוסד החינוכי הרי-אפרים". פרט ללימודים היינו חייבים לעבוד כשעתיים ביום. אהבתי בעיקר את העבודות הקשורות בחקלאות. בכתות הבוגרות עבדתי בקיבוץ בענף הפלחה. יצאתי לבד לחרוש את השדות, לעשות עיבודים שונים. העבודה על הטרקטור נתנה לי סיפוק רב. החגים בדליה, קיבוץ האם שלי, נחוגו באופן מאד דומה לאופן בו נחוגו בקיבוץ עין-השופט, כפי שסיפרה סבתא יוכק'ה. השירות הצבאי שלי היה מלא בשינויים ותפניות. הייתי מיועד לקורס טייס בחיל האוויר. עברתי טירונות מקוצרת בתוך קבוצה שהייתה מיועדת לחיל, אבל חתמתי על "טופס ויתור", לאחר שהבנתי שהשירות בחיל האוויר ידרוש ממני לפחות חמש שנים. נשלחתי לשרת בחיל השריון. לשבת בתוך טנק צפוף וסגור זה דבר שנוגד את האופי שלי. מאחר ונפתחה מחדש האפשרות להתנדב לשירות בחיל האוויר, פניתי והתקבלתי. התקדמתי יפה בשלבים הראשונים, אבל אז נפרדו ממני. בקשתי לשרת בגולני בשנה שנותרה לי, וכך היה. שירתי בסירת של גולני עם אנשים מאד איכותיים. בפברואר 1963 השתחררתי מהצבא. ידעתי אז שלושה דברים בבירור:

א. אמשיך את חיי בקיבוץ.

ב. הקיבוץ שמתאים לי הוא עין-השופט.

ג. סבתא החמודה תהיה אשתי.

בעין-השופט השתלבתי בעבודה בתעשייה. היה פה אז ביח"ר אחד לייצור ברגים - "מיברג", אני עבדתי במחלקת הכבישה - עבודה קשה אך מעניינת ומאתגרת. אחרי תקופת לימודים עברתי למפעל השני שהוקם, "משנקים" - מפעל לייצור משנקים למנורות ניאון, שם עבדתי בפתרון בעיות טכניות, עד יציאתי לגמלאות.

כיום אני עסוק במלאכות שונות בבית, בגינה, בציור, בעבודה בעץ ועוד, והזמן עף, עובר לו במהירות. אני מתנדב ברצון ובשמחה להסיע אנשים שאינם יכולים לנהוג בעצמם וזקוקים להסעה למרפאות ולבתי חולים.

הדבר הכי משמעותי לי הוא המשפחה שלנו. המשפחה היא הכתר, ואתם, הנכדים, היהלום שבכתר.

משפחתי כחוליה בשרשרת ארוכה של עם - מסע הפנצ'ו*

מצבות השורשים הפנצ'ו הנכד ארי:

סיפור עלייתם הפנצ'ו הסביב הפנצ'ו לארץ ישראל, כפי שנכתב ע"י סבי - צמח - 2008.

בחודש מאי 1940, תשעה חודשים לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה, יצאה מנמל ברטיסלבה שבסלובקיה, אניית מעפילים בדרך לארץ ישראל, כשעל סיפונה 501 עולים, ביניהם הסבים שלי, שחולצו בזמן המלחמה מברלין והוברחו לסלובקיה. במשך שנים שמעתי את הסיפור, אך רק בשנים האחרונות הרגשתי שהסיפור נוגע לי והתחלתי במסכת של חיפוש, כדי לדלות יותר פרטים. לאחר שהשגתי את מספר הטלפון של אחד האנשים שהיו שם, על הסיפון, ביחד עם הסבים, יצרתי איתו קשר. סיפרתי לו מי אני, ולהפתעתי הוא זכר אותם ואף ידע לאפיין כל אחד בכמה מילים. מאוחר יותר נפגשתי עם מי שפיקד על האונייה, וכשאמרתי שאני הנכד של אמה וסמיאס לב מיד אמר שהוא זוכר את שניהם. אחרי שנוצר הקשר, שלחו אליי בדואר ספר על הפרשה, והרגשתי יותר מעורבות ורצון ללמוד ולשמוע.

האונייה נחכרה ע"י נציג בית"ר בסלובקיה. מפקד האונייה, נציג בית"ר בסלובקיה - יהושע הלוי, ליווה את ההכנות להפלגה ואת התלאות שעברו בדרך ביומן שכתב. וכך הוא כותב: "האונייה, פנצ'ו שמה, נבנתה ע"י הבריטים כספינת נהרות (שני גלגלי משוטה בצדדים), נרכשה ע"י האיטלקים ושטה תחת דגל בולגרי. רב החובל – נרקומן רוסי, וצוות המלחים – חבורה של יוונים וטורקי אחד".

מסע שהיה אמור להמשך שבועיים ארך ארבע שנים תמימות. אחרי חודשים ארוכים של הלוך וחזור לאורך הדנובה, הפנצ'ו עברה סו"ס את מיצריי הבוספורוס ויצאה אל הים הפתוח. ערב יום הכיפורים ארעה תקלה – האונייה עלתה על שרטון והחלה לשקוע. האונייה טבעה סמוך לאי סלעים שומם, ריק מאדם. הנוסעים ואנשי הצוות הצליחו למלט את עצמם ולעלות אל האי לפני שהאונייה שקעה אל המצולות. עשרת הימים הבאים עברו עליהם בתנאי הישרדות, בין תקווה לייאוש. גם בסיפור הזה, כמו באחרים, פעלו הנס והמעשה. הצום והתפילות של יום הכיפורים השפיעו ואירע נס - ביום העשירי חלף מעל האי אווירון איטלקי שהבחין בשלט הענק S.O.S.

לאחר כמה שעות התקרבה אוניית מלחמה איטלקית, שהעלתה את הניצולים אל סיפונה והעבירה אותם לטריטוריה איטלקית. במשך שנה שהו ברודוס, בתוך מחנה סגור, כאשר הגרמנים מפעילים לחץ בלתי פוסק להסגיר את הפליטים לידיהם. אחרי שנה הם הועברו למחנה עקורים בקצה הדרומי של המגף האיטלקי, שם נשארו שלוש שנים נוספות. במחנה הזה התארגנו וניהלו חיי חברה ותרבות עשירים. 36 זוגות נישאו, 24 תינוקות נולדו. אגב, אחד הניצולים קרא לבנו בניטו, כהוקרה לרודן בניטו מוסוליני. גם בתקופה הזאת הופעל על האיטלקים לחץ להסגיר את הפליטים לידי הגרמנים. דווקא האפיפיור - פיוס השנים עשר מנע את הסגרתם. שלוש שנים אח"כ, באוקטובר 1943, כותב המפקד ביומנו: "ללא הודעה מוקדמת, נכנסה מכונית צבאית פשוטה ועליה סמל מגן דוד. כך הגיעו אלינו לוחמים מארץ ישראל. הם היו המשחררים האמיתיים שלנו"...

בחודש מאי 1944, ארבע שנים מיום הפלגתה של הפנצ'ו מנמל ברטיסלבה, האנשים ששרדו את המסע והמחנות הפליגו לאלכסנדריה, ומשם ברכבת לעתלית. אנחנו, המשפחה, נסענו לחיפה לקבל את פניהם של הסבים שלנו, והם הצטרפו אלינו לקיבוץ. סבא סמיאס חי ועבד עד שנת 1948. סבתא אמה הייתה איתנו עד שנת 1973 ונפטרה בשיבה טובה, בת 93 במותה.

בקיץ 2008 קבלתי הזמנה להשתתף בטקס חנוכת אנדרטה לזכר מסע הפנצ'ו לארץ. האנדרטה נבנתה מול חוף הים בנתניה, שאליו היו אמורים העולים להגיע אז, לפני 68 שנים. הטקס היה מפגש מרגש של חלק מהניצולים, בני המשפחות, נכדים ונינים. באותו מעמד אפשר היה לחוש את גודל המעשה. נסגר המעגל.

שולמית ונתן גינסבורג, הסבים רבים שלי. שולמית הייתה אחת משש בנותיהם של אמה וסמיאס לב.

* פנצ'ו ("Pentcho") הייתה אוניית מעפילים שהפליגה ב-1940 לעבר ארץ ישראל במסגרת עליית אף על פי. כאשר היא שטה בים האגאי, אירעה תקלה במנוע והאונייה נסחפה אל האי כמילי' שבדרום הים האגאי. לאחר עשרה ימים חולצו כ-500 נוסעיה על ידי כוחות איטלקים. [ויקפדיה]

המשפחה של עמוס, עם ההורים ומשפחת האח – מיכה [2003]

